

Helmuth James von Moltke (1907-1945)

Znaczek pocztowy z roku 1964

Helmuth James Graf von Moltke urodził się 11 marca 1907 r. w śląskim majątku Krzyżowa (niem. Kreisau) jako syn jego właściciela i członka pruskiej Rady Panów Grafa Helmuta von Moltke oraz Doroty, z domu Lady Rose-Innes, córki oficera Unii Południowoafrykańskiej. Dzieciństwo spędził z pięciorgiem rodzeństwa w Krzyżowej oraz w Berlinie. W czasie studiów prawniczych we Wrocławiu, Heidelbergu, Berlinie i Wiedniu zaangażował się w problemy trapiące region wałbrzyski.

Pod wpływem profesora Eugena Rosenstock-Huessy'ego zainicjował – wraz Karlem Dietrichem von Trotha i Horstem von Einsiedelem – tzw. „obozы dla pracowników Lwówka Śląskiego”, w których uczestniczyli ludzie różnego pochodzenia społecznego, politycznego i różnych wyznań. Te odbywające się od początku lat 30-tych obozы służyły wzajemnemu poznaniu oraz, poprzez wspólną pracę, doświadczeniu jedności społecznej.

Po zdaniu swego pierwszego prawniczego egzaminu państwowego wiosną roku 1928, Moltke przejął zarząd bardzo zadłużonego ojcowskiego dobra Krzyżowa. Udało mu się w krótkim czasie zredukować zadłużenie i polepszyć sytuację gospodarczą wsi. Kształcił się dalej w Berlinie, a w październiku 1931 r. poślubił studentkę prawa, Freyę Deichmann, córkę kolońskiego bankiera. Mieli dwóch synów, Helmuta Caspara i Konrada. W 1934 r. Moltke zdał egzamin na asesora i udał się na kilka miesięcy do Ameryki Południowej, gdzie odwiedził swoich dziadków. Wracając zatrzymał się w Wielkiej Brytanii. W Londynie poznał Lionela Curtisa i dzięki niemu nawiązał kontakt z wieloma ważnymi politykami Zjednoczonego Królestwa. Ponieważ nie chciał wstąpić do NSDAP, zrezygnował z kariery w środowisku prawniczym i poświęcił się pracy we własnym biurze prawniczym, gdzie udzielał porad z dziedziny krajowego oraz międzynarodowego prawa cywilnego.

W roku 1938 spotkał się po raz pierwszy z Peterem Yorckem von Wartenburgiem. W swych pismach krytykował państwo nazistowskie jako dyrygowane przez Hitlera i centralnie zarządzane. Popierał małe wspólnoty – gminy wiejskie, powiaty, miasta czy prowincje, w których według niego można najlepiej realizować zasadę samorządności. Krótco po wybuchu II wojny światowej Moltke został powołany do Rady Administracji Wojny, gdzie był odpowiedzialny za sprawy związane z prawem wojennym i państwowym w urzędzie zagranicznym obronności Naczelnego Dowództwa Wehrmachtu w Berlinie (Oberkommando Wehrmacht). Stanowisko to wykorzystywał do indywidualnego oporu przeciw reżimowi nazistów, wspierając ucieczki prześladowanych oraz nie dopuszczając do rozstrzeliwań i torturowania jeńców wojennych. Również podróże służbowe za granicę były dla niego dobrą okazją do nawiązywania i utrzymywania kontaktów z różnymi grupami oporu. Od 1940 r. wzmocnił swe kontakty z Peterem Yorckiem i stworzył z nim grupę przeciwników reżimu narodowosocjalistycznego – Krąg z Krzyżowej, w którym dyskutowali oni o państwie prawa jako „Strażniku wolności i jednostki ludzkiej”. W roku 1941 miały miejsce liczne zebrania Kręgu w małych grupach. Moltke ułożył dla tych zespołów plan dyskusji, na podstawie którego rozmawiano o różnych dziedzinach polityki takich jak konstytucja, prawo, polityka zagraniczna, kulturalna, gospodarcza oraz społeczna.

Helmut James von Moltke nawiązał kontakt z generałem Ludwikiem Beckiem, jak i jego następcą generałem Franzem Halderem oraz z Carlem Friedriechem Goerdelerem. W latach 1942-1943 miały miejsca trzy narady Kręgu w rodzinnym majątku rodziny Moltke w Krzyżowej w większym gronie.

Po tym, jak jego berlińskie mieszkanie zostało zbombardowane, Moltke wyprowadził się do Yorcka na Hortensienstrasse. W programowych dokumentach „Podstawy Nowego Porządku”, głównych założeniach „Ukarania Hańbiących Prawo” oraz „Pierwszych Wskazówkach o Rozkładzie Państwa” streścił wraz z Yorckem trzy dyskusje z Krzyżowej dotyczące m. in. przyszłego kształtu państwa. „Podstawy” propagowały formę państwa w duchu chrześcijaństwa, w którego centrum powinny stać wspólnota pracy i Kościoły.

Wobec wzmagających się przestępstw nazistów Moltke zrewidował w 1943 r. swoje stanowisko dotyczące ataku na Hitlera. Dotąd uzasadniał on dezaprobatę wobec tego czynu argumentami etycznymi i religijnymi oraz niebezpieczeństwem wykorzystania go przez nazistów w propagandzie jako kolejny przykład na rzekomy „cios nożem w plecy”.

18 stycznia 1944 r. Moltkego zatrzymało SS, ponieważ ostrzegł swego przyjaciela, Otto Carla Kiepa (1886-1944) o grożącym mu niebezpieczeństwie. Od lutego był więziony w KZ Ravensbrück i miano go osądzić tylko jako „urzędnika, który zapomniał o swych

obowiązkach”. Był on odwiedzany przez żonę, wręczone zostały mu również akta z urzędu, z którymi mógł się zapoznać, nosił też cywilne ubranie. W związku z atakiem na Hitlera 20 lipca 1944 r. Moltke został przesłuchany, mimo że Gestapo nic bliższego o jego działalności nie wiedziało. W styczniu 1945 r. Trybunał Ludowy oskarżył go wraz z Eugenem Gerstenmaierem oraz innymi członkami Kręgu z Krzyżowej za zdradę stanu – sędzia Roland Freisler ogłosił 11 stycznia wyrok śmierci. Ponieważ nie można mu było udowodnić uczestnictwa w zamachu, zarzucono mu przede wszystkim jego chrześcijańską postawę sprzeciwiającą się nazizmowi.

Helmut James Graf von Moltke został stracony w berlińskim więzieniu Plötzensee 23 stycznia 1945 r.

<http://www.kreisau.de/pl/kreisauer-kreis/mitglieder/h-moltke.html>

http://pl.wikipedia.org/wiki/Helmut_James_von_Moltke